

เทศน์เช้า วันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๕๖

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เราไปวัดนะ เราไปวัด หลวงปู่ฝั้นบอกว่าไปวัดใจ เราไปวัดเราก็คิดว่าไปวัดเป็นสิ่งที่ เป็นวัตถุ สิ่งที่เป็นวัตถุ เป็นโบสถ์ เป็นศาลา เป็นที่อยู่ของพระ นี่ไปวัด แต่ถ้าเป็นพระปฏิบัติเขาไป วัดตัวเอง วัดตัวเอง วัดตัวเอง เห็นไหม ข้อวัตรปฏิบัติของเรา นี่กิริยามารยาท ความเป็นไป ของเรา นี่ไปวัดใจเรา นี่ไปวัดคือวัดภูมิวิฤทธิภาวะของใจ

ถ้าวิฤทธิภาวะของใจมันมีคุณประโยชน์ขึ้นมา มันเป็นประโยชน์ขึ้นมา มันรักษาใจได้เพราะ อะไร เพราะมันมีสติปัญญา ถ้าขาดสติปัญญา มันปล่อยไปตามอารมณ์ความรู้สึก ถ้าปล่อยไปตาม อารมณ์ความรู้สึก มันไปตามความปรารถนาของตัวเอง กิเลสตัณหาความทะยานอยากนั่นแหละ ตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา ตัณหาคือความทะยานอยาก ความทะยานอยากมันแสดงออกไปโดย ธรรมชาติของมัน นั่นมันขาดข้อวัตร ถ้ามันมีข้อวัตรขึ้นมามันจะมีสติปัญญาของมัน

นี่เวลาเราไปวัดไปวัดเพื่อเหตุนี้ เราเป็นชาวพุทธ เห็นไหม ชาวพุทธบอกว่าเกิดมาให้เชื่อ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ รัตนตรัยของเรา แก้วสารพัดนึกให้เป็นที่พึ่งอาศัย คนจะพึ่งอาศัยได้ มากน้อยแค่ไหนล่ะ เวลาอยู่ทางโลกนะเขาบอกแค่นี้ก็ทุกข์ยากพอแรงอยู่แล้วแหละ ยังต้องมา พึ่งพาอาศัยอะไรอีกล่ะ

เราไม่มีที่พึ่งอาศัยเพราะเราไม่มีที่พึ่งอาศัยของใจ เราแสวงหา แสวงหาหน้าที่การทำงาน ทำงานมันก็เดือดร้อนพอแรงอยู่แล้วแหละ ยังจะต้องมีงานอะไรเพิ่มมาอีกล่ะ เห็นไหม นี่ความคิด ทางโลก แม้แต่เราจะบวช เราจะไปวัดไปวามันก็ไม่มีเวลานะ ขนาดจะไปวัดนี้เวลาไม่มีหอรอก หน้าที่การทำงานมันรัดตัวไปหมด แต่เวลาถ้ามันจะสิ้นชีวิตนี้มันไปได้ มันไปได้เพราะมันไม่มีใคร ต่อรองกับมันได้

ฉะนั้น คุณงามความดีที่เราจะหยิบฉวยเอา นี่หยิบฉวยเอาขนาดไหน แม้แต่ทำทาน คำว่า “ทำทาน” สมัยโบราณของเรา เวลาตื่นเช้าขึ้นมาเราหุงหาอาหาร สิ่งที่หุงหาอาหาร นี่ข้าวปากหม้อ เห็นไหม เพราะเราหุงหาข้าว เราต้องกินอยู่แล้วละ ฉะนั้น ข้าวปากหม้อนี่เราดักทำบุญตักใส่บาตรพระไป

ข้าวปากหม้อ สิ่งที่ปากหม้อ นี่เวลาเราดักใส่บาตรพระไปเพื่อสิ่งใดละ? เพื่อเป็นทานของเรา ทาน ศีล ภาวนา ถ้าเรามีทานของเรา ชีวิตประจำวัน สิ่งที่เรามีสติปัญญาเราทำได้ แต่ถ้าเราไม่มีสติปัญญา เราว่าเรามีหน้าที่การงานรัดตัวๆ เราทำสิ่งใดไม่ได้เลย สิ่งใดไม่ได้เลย

สิ่งใดไม่ได้เลยเพราะว่าจิตใจมันขาด มันขาดข้อวัตรปฏิบัติของมัน ขาดสัจจะความจริงของมัน เราไม่มีแก้วสารพัดนึก ถ้าเรามีแก้วสารพัดนึก คำว่า “แก้วสารพัดนึก” สัจธรรมๆ ไง ถ้าบอกว่าแก้วสารพัดนึกก็เป็นพระพุทธ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เป็นมนุษย์ พระสงฆ์ พระสงฆ์ก็คนบวช บวชพระสงฆ์จะมีอะไรละ แต่ถ้าบอกว่าสัจธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ อืม! มันน่าฟัง มันน่าฟังเพราะอะไร เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาจะได้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สาวก สาวกจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ได้ธรรมในหัวใจขึ้นมาแล้วถึงเป็นอริยสงฆ์

อริยสงฆ์มันเป็นหัวใจ ถ้าหัวใจมันเป็นธรรม กิริยามารยาทออกมา มันออกมาจากความ เป็นจริงอันนั้น แต่ถ้าในหัวใจมันยังมีความหมักหมม มันยังมีกิเลสตัณหาความทะยานอยาก มันมีแต่ความขัดแย้งในหัวใจ เห็นไหม นี่เวลาพูดธรรมะ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นหน้าฉาก หลังจากคือกิเลสตัณหาความทะยานอยากของตัวมันอยู่ในหัวใจ มันทำสิ่งใดไปมัน ก็เพื่อผลประโยชน์ เพื่อความเห็นแก่ตัวทั้งนั้นแหละ

แต่ถ้าเป็นความจริงๆ สิ่งที่ไม่เห็นแก่ตัวเพราะอะไร เพราะว่าชีวิตนี้ละ ครูบาอาจารย์ของเรา หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านอยู่ในป่าในเขา ท่านสละชีวิตทั้งนั้น ท่านสละตายมาแล้ว แม้แต่ชีวิตนี้ก็โยนทิ้งแล้ว แล้วมันจะมาเอาสิ่งใดเป็นเศษเหลือข้างนอกนี้ละ

แต่ในเมื่อการดำรงชีวิตนะ ในเมื่อการดำรงชีวิตนี้มันต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัยใช้ไหม นี่ ภิกษุเลี้ยงชีพด้วยปถิแข็ง การเลี้ยงชีพด้วยปถิแข็ง ออกบิณฑบาตไป ออกบิณฑบาตแล้วแต่เขาจะใส่บาตร แล้วแต่เจตนาของเขา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมวินัยนี้ไว้ นี่บริษัท ๔ อุบาสก อุบาสิกาเขาจะทำบุญกุศลของเขา ข้าวปากหม้อของเขา เขาหุงหาอาหารของเขาแล้ว เขา

จะกินข้าวของเขา เขาตัดบาตรใส่พระไปก่อน นั่นเจตนาของเขา ภิกษุเลี้ยงชีพด้วยปลีแข็ง เลี้ยงด้วยลำแข้งของเรา เราออกไปหาเลี้ยงสัมมาอาชีวะด้วยความสะอาดบริสุทธิ์ของเรา

ดำรงชีวิตไว้ ดำรงชีวิตไว้เพื่อประพฤติกฎปฏิบัติ ถ้าดำรงชีวิตไว้ถึงที่สุดแห่งทุกข์ เห็นไหม เวลาครูบาอาจารย์ของเราออกโปรดสัตว์ๆ โปรดสัตว์เพราะใจของท่านไม่มีกิเลสต้นหาความทะยานอยาก ไม่มีความขบเคื่อนในใจของท่าน ท่านออกไปโปรดสัตว์ๆ เพราะว่าชีวิตนี้มันสะอาดบริสุทธิ์ ชีวิตนี้มีคุณค่า ชีวิตนี้สะอาดบริสุทธิ์เพราะอะไร

เพราะว่าเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ว ๔๕ พรรษาขึ้นมา นั่นละสอุปาทิเสสนิพพาน นี่จิตที่สะอาดบริสุทธิ์อีก ๔๕ ปี แสดงธรรมๆ ธรรมที่ออกมาจากธรรม ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สิ่งนั้นเป็นความสะอาดบริสุทธิ์ สิ่งที่สะอาดบริสุทธิ์ นี้ได้เห็นสมณะๆ คือได้เห็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้เห็นสมณะที่แท้จริง สมณะที่ ๑ สมณะที่ ๒ สมณะที่ ๓ สมณะที่ ๔ สมณะที่แท้จริงในหัวใจ นั่นเป็นบุญกุศล แม้แต่ได้เห็น เราได้เห็นแล้วเรายังได้ทำบุญตัดบาตรอีก เพื่อให้ท่านได้ดำรงชีวิตของท่านไว้ ดำรงชีวิตท่านไว้เพื่ออะไร? เพื่อให้ท่านได้แสดงธรรม เพื่อให้ท่านได้ชี้แนวทางให้เราเห็นไหม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกจากกบิลพัสดุ์มา เวลาถึงราชคฤห์ พระเจ้าพิมพิสารนึกว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดนปฏิวัติมา ให้กองทัพครึ่งหนึ่ง บอกให้ไปเอาเมืองคืน นี่เจ้าชายสิทธัตถะบอก “ไม่ใช่ๆ เราออกมาด้วยความเต็มใจ ด้วยความปรารถนา ด้วยความอยากได้โพธิญาณ ไม่ได้โดนปฏิวัติมา ไม่ได้โดนขบไล่ไสส่งมา”

ถ้าไม่โดนขบไล่ไสส่งมา ฉะนั้น พระเจ้าพิมพิสารได้ยืนอย่างนั้นจึงบอกว่า “ถ้าอย่างนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนาหาโพธิญาณ ถ้าวันไหนได้โพธิญาณ กลับมาสอนด้วย กลับมาสอนด้วย”

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนาหรือยืนอยู่ ๖ ปี เห็นไหม รือยืนอยู่ ๖ ปี แล้วย้อนกลับมา เวลาจะย้อนกลับมา ตั้งแต่ไปเอาเยสะ ได้ปัญจวัคคีย์ ได้ยสะมาแล้วจะมาเทศน์ชฎิล ๓ ฟัน้อง ชฎิล ๓ ฟัน้องนี้เป็นอาจารย์ของพระเจ้าพิมพิสาร พระเจ้าพิมพิสารมาเอาชฎิล ๓ ฟัน้องนั้นได้แล้ว พอเอา ๓ ฟัน้องนั้นได้แล้ว ชฎิล ๓ ฟัน้องเขามีอายุแก่กว่า พระเจ้าพิมพิสารจะมากกราบอาจารย์ของเขา มาเห็นชฎิล ๓ ฟัน้องนั่งอยู่กับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระหนุ่มๆ เป็นคนที่อายุพรรษาอย่างน้อย พระเจ้าพิมพิสารลั้งเลใจ ลั้งเลใจว่าจะเข้ากราบใครดี เพราะอาจารย์ของเราอายุแก่เฒ่า เพราะชฎิล ๓ พี่น้องอายุแก่แล้ว แต่พระพุทธเจ้ายังอายุอ่อนกว่า นี่ละล้าละลั้งๆ นะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอนาคตังศญาณรู้วาระจิตหมด “เป็นหน้าที่ของเธอ เป็นหน้าที่ของเธอ เป็นหน้าที่ของชฎิล ๓ พี่น้อง”

เหาะขึ้นไปบนอากาศ ลงมาที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วกราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดาของเรา” เหาะขึ้นไปบนอากาศ ลงมาถึงพระบาทขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดาของเรา” เหาะขึ้นไปบนอากาศ ลงมาถึงพระบาทพระพุทธเจ้า กราบพระพุทธเจ้า “นี่พระพุทธเจ้าเป็นศาสดาของเรา”

พระเจ้าพิมพิสารเห็นดังนั้นแล้วถึงเข้าไปกราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทั้งๆ ที่สัญญากันไว้ นี่เวลาออกมาจากกบิลพัสดุ์ ออกมาจะให้กองทัพครึ่งหนึ่งเพื่อจะไปเอาคืน สุดท้ายแล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “เราปรารถนาโพธิญาณ เราอยากประพฤติปฏิบัติ เราจะค้นคว้าของเราเอง”

นี่เวลาจะค้นคว้าของเราเอง ไปค้นคว้ามาจนสำเร็จแล้ว พระเจ้าพิมพิสารยังล้าละลั้งๆ พอละล้าละลั้งไป องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ว่าการ สั่งสอนจนพระเจ้าพิมพิสารเป็นพระโสดาบันนะ

“นี่ถ้าได้โพธิญาณแล้วกลับมาสอนด้วย ได้โพธิญาณแล้วกลับมาสอนด้วย”

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ว เห็นไหม ๔๕ พรรษานั้นธรรมในหัวใจนั้นมันสะอาดบริสุทธิ์ มันไม่มีหน้าฉาก หลังจากใจ แต่ถ้ามันมีกิเลสตันหาความทะยานอยากในหัวใจ มันจะมีหน้าฉาก หลังจากอยู่ใจ ถ้ามีหน้าฉาก หลังจากมันจะเป็นความจริงไหมละ

เราบอกว่าเราไม่มีเวลาๆ คำว่า “ไม่มีเวลา” แม้แต่เวลาเราจะออกบวชนี้ก็แสนยาก การออกบวชนะ ถ้าคนที่ลึ้นไร่ไม้ตอก คนที่อยากบวชด้วยอำนาจวาสนาก็อย่างหนึ่ง แต่ถ้าเราทำหน้าที่การงานแล้ว นี่ภาระรับผิดชอบ ความเห็นของโลกใจ คนจะดีได้ ดีเพราะมีหน้าที่การงาน คนจะดีได้

เพราะมีความรับผิดชอบ คนจะดีได้เพราะเป็นสุภาพบุรุษ คนจะดีได้ต้องดูแลชาติตระกูลของเรา นั่นเป็นคนดี...ใช่ ดีของโลกไง แต่ดีของธรรมละ ดีของธรรมละ เพราะดีขนาดไหนแล้วเราก็ต้องพลัดพรากจากกันไปหมดแหละ ทุกคนต้องตายไปข้างหน้าไปแน่นอน แต่ความตายไปข้างหน้านี้ตายไปโดยมีคุณธรรมสิ่งใดไปในหัวใจของเรา

แล้วเราแสวงหาๆ แสวงหาทรัพย์สมบัติขึ้นมา ถ้าญาติพี่น้องของเราเขาแสวงหาได้ทรัพย์สมบัติมาด้วยความถูกต้องชอบธรรม เราก็ปลื้มใจดีใจไปกับเขา ถ้าญาติพี่น้องของเราไปหาเงินมาด้วยการฉ้อโกงเขา ด้วยการข่มขืนเขาма สิ่งนี้เราพอใจไหม? เราก็ไม่พอใจทั้งนั้นแหละ นี่การแสวงหาทางโลก เห็นไหม ถ้าได้มาด้วยความชอบธรรม นี่มันเป็นสัมมาอาชีพะ มันเป็นความถูกต้อง ถ้าได้มาด้วยการคดโกงละ? นั่นเป็นมิจฉา การได้มาด้วยบาปอกุศล

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อเราอยู่ทางโลก สมบัติที่ได้มามันเป็นเรื่องของทางโลก แต่เวลาทางธรรม อริยทรัพย์ๆ ละ อริยทรัพย์คืออะไร? อริยทรัพย์คือสิ่งที่เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เห็นใหม่ คุณลักษณะกุศลเป็นอามิสๆ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน “อานนท์ เธอบอกเขาจะให้ปฏิบัติบูชาเราเถิด อย่าปฏิบัติบูชาเราด้วยอามิสบูชาเลย”

สิ่งที่เราทำกันอยู่นี้เป็นอามิสทั้งนั้นแหละ เพราะมันเป็นวัตถุที่เราไปทำบุญ แต่มันได้บุญมาเพราะอะไร เพราะเราเสียสละสิ่งนี้มาใช่ไหม ใจเป็นคนเสียสละใช่ไหม ใจเป็นคนได้ มันเป็นที่พิศๆ พิศๆ ที่ไหน? พิศๆ ที่ใจมันเป็นคนทำ เรานึกอาหารที่เราทำบุญมาแล้วตั้ง ๑๐ ปี ๒๐ ปีที่แล้วมันยังสดๆ ร้อนๆ มันไม่บูดไม่เน่า ของวัตถุที่ตั้งไว้บูดเน่าหมด นี่มันเป็นอามิสๆ ใจ แต่เวลาเสียสละไปแล้วมันเป็นอะไรละ? มันเป็นที่พิศๆ เป็นที่พิศเพราะอะไร เป็นที่พิศเพราะใจนี้มันเสียสละไป นี่สิ่งที่เป็นที่พิศมันเกิดมาจากที่หัวใจ นี่พูดถึงว่าเวลาเราทำด้วยอามิสบูชานะ อามิสบูชาทำให้จิตใจมันได้เข้าไปสัมผัส ได้ไปวัดใจของเรา ไปวัดข้อวัตรในหัวใจของเรา เพื่อประโยชน์กับเราๆ

แล้วเราบวชขึ้นมา เวลาเราบวช เราเป็นคฤหัสถ์ เป็นฆราวาสแต่เราอยากประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราอยากได้อริยทรัพย์ใจ เพราะเราเกิดมาในพุทธศาสนา พุทธศาสนา พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ นี่สังฆกรรมๆ เราอยากรู้สังฆกรรม เราอยากจะมีอริยทรัพย์ เราอยากจะมีคุณงามความดีอย่างที่ยิ่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกวิมุตติสุขๆ แล้วเกิดสุข แล้วเกิดอันนั้น เราอยากสัมผัสอันนั้น

เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้ามันมีสติขึ้นมา พอคำบริกรรมขึ้นมา ปัญญาอบรมสมาธิขึ้นมา มันจะเกิดสัมมาสมาธิ สัมมาสมาธิคือตัวตนของเราที่แท้จริง สิ่งที่เป็นตัวตนของเราที่แท้จริง เราไม่รู้จักตัวตนของเรา เราไม่รู้จักจริตนิสัยของเรา แต่เรามีแต่สัญญาอารมณ์ต่างๆ สัญชาตญาณของมนุษย์ที่มันครอบคลุมเราอยู่ แล้วเราก็ตามมันไป ตามมันไป ตามความรู้สึกนึกคิดนี้ไป

ถ้าเราเป็นคนรับผิดชอบ เราเป็นเป็นสุภาพบุรุษ เรารับผิดชอบ รับผิดชอบต่อของโลกเราก็คือรับผิดชอบต่ออยู่แล้ว แต่ถ้าเราอยู่ทางฆราวาส ถ้าเราจะปฏิบัติของเรา ความรับผิดชอบต่อเราก็คือรับผิดชอบต่อวงศ์ตระกูลของเรา แต่เราก็คือต้องรับผิดชอบต่อตัวเรา เพราะเราเกิดมาเป็นมนุษย์ เป็นอริยทรัพย์ การเกิดเป็นมนุษย์เป็นอริยทรัพย์ ถ้าไม่เกิดเป็นมนุษย์มันก็เกิดเป็นสัตว์เดรัจฉานเกิดในวัฏฏะนี้ จิตนี้ไม่มีเวณวรรค จิตนี้มันเวียนตายเวียนเกิดตลอดเวลา การเวียนตายเวียนเกิดของจิตมันเวียนตายเวียนเกิด แต่เวียนตายเวียนเกิดแล้วมันจะพ้นจากวิวัฏฏะไปได้ได้อย่างไร

ถ้าพ้นจากวิวัฏฏะไปได้ได้อย่างไร เราจะมีมรรคญาณ เราทำศีล สมาธิ ปัญญาขึ้นมาในหัวใจของเรา ถ้าศีล สมาธิ ปัญญาขึ้นมาในหัวใจของเรา มันปฏิบัติของมัน มันแยกแยะของมันขึ้นไปเห็นไหม แยกแยะอะไร? แยกแยะกิเลสตัดหาความทะยานอยาก สมุทัยในหัวใจไป สิ่งที่เกิดอวิชชาความไม่รู้ ใหม่ๆ ที่ทำอามิสอยู่ สิ่งที่เป็นอามิสเป็นบุญกุศล ทำกุศล พระโพธิสัตว์ก็สร้างคุณงามความดี พระโพธิสัตว์ก็พยายามช่วยเหลือเจือจานเพื่อสร้างสมบุญญาธิการขึ้นมา

นี่ไงเป็นอามิสมันก็เวียนตายเวียนเกิดในวัฏฏะ มันหมุนไปของมันอยู่อย่างนั้น แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบารมีเต็มขึ้นมาแล้ว พิจารณาเข้ามาในหัวใจ เวลามันแยกแยะขึ้นมา มันแยกแยะอะไร นี่ไม่รู้จักกิเลส ไม่เห็นกิเลส เอาอะไรไปแก้กิเลส เราไม่รู้จักว่าเราเป็นโรคภัยไข้เจ็บเราจะรักษาโรคเราได้อย่างไร ไปหาหมอ หมอเขาต้องวินิจฉัยว่าใครเป็นโรคอะไร จะรักษาตามอาการอย่างนั้น จริตนิสัยของคนมันมาไม่เหมือนกัน เห็นไหม กาย เวทนา จิต ธรรม ทุกคนว่าสัมผัสอย่างไร กิเลสคนหยาบ คนละเอียด คนหนามันเป็นอย่างไร

เวลากิเลสคนหยาบ เห็นไหม เวลาทำอะไรก็ทำไม่ได้ผล ทำสมาธิก็ทำสมาธิไม่ได้ เวลาเกิดปัญญาขึ้นมาก็เป็นโลกีย์ปัญญา เกิดปัญญาขึ้นมาก็เป็นจันตมยปัญญา เกิดปัญญาขึ้นมาก็เป็นปัญญาของกิเลส กิเลสก็เอาธรรมะของพระพุทธเจ้ามาอ้างอิง แล้วก็มาฟาดฟันทำลายกิเลส กลับเป็นการ

ทำลายโอกาสของเรา กับทำลายชีวิตของเรา เห็นไหม แต่ถ้ามันเป็นสัมมาทิฐิ มันเกิดปัญญาขึ้นมา

ปัญญาสุดมยปัญญาคือการศึกษา จินตมยปัญญาคือการจิตที่มันส่งมาแล้วมันรู้มันเห็นของมัน โดยที่มันยังมีสมุทัยเจือปนมา มันเป็นจินตนาการของมัน แต่เวลาเป็นภวานามยปัญญา ภวานาที่จิตมันสะอาดบริสุทธิ์ขึ้นมาแล้ว เวลามันแยกแยะเข้าไปนี่มันรู้มันเห็นของมัน มันแตกต่างกันอย่างไร? มันแตกต่างเพราะมันถอดถอนกิเลส มันแตกต่างเพราะมันฟาดฟันกิเลสไป มันเป็นภวานามยปัญญา เป็นธรรมจักร เป็นจักร เป็นธรรม มันไม่ใช่ปัญญาจากกิเลส

ถ้าปัญญาจากกิเลส นี้รู้ธรรมะไปหมด ธรรมะนี้เข้าใจไปหมด เวลาธรรมะนี้พูดได้ปากเปือก ปากแฉะ แต่ตัวเองไม่รู้จัก ไม่เห็นว่ากิเลสมันเป็นแบบใด เพราะไม่รู้จักกิเลส ไม่เห็นหน้ากิเลส ก็เลยจับกิเลสไม่ได้ ก็ฆ่ากิเลสไม่ได้ ก็ไม่เกิดภวานามยปัญญาขึ้นมา

ถ้ามันเกิดภวานามยปัญญาขึ้นมา เห็นไหม มันรู้จักกิเลส มันจับกิเลสได้ กิเลสมันเป็นนามธรรม กิเลสมันอยู่ไหน กิเลสมันอาศัยอะไรออกไปแสดงตัวอย่างไร กิเลสมันโผล่หน้ามาอย่างไร แล้วพอจับได้มันพิจารณาไป มันชำระ มันแยกแยะกิเลสอย่างไร พอแยกแยะกิเลสอย่างไร มันเป็นตทัชฌาน เพราะการแยกแยะกันไว้ การทำลายกันไว้ การยันกันไว้ ถึงที่สุดมันเกิดภวานามยปัญญา มันสมุจเฉทปหาน มันขาดไป สังโยชน์ขาดไป สักกายทิฐิ ความเห็นผิดของใจขาดไป ถ้าขาดไปแล้วมันเกิดอะไรขึ้นมาล่ะ เห็นไหม นี่สิ่งนี้เป็นอกุปปธรรม อกุปปธรรม ธรรมของเราที่เป็นความจริงที่เราปรารถนา

การบวชที่แสนยาก กว่าจะได้บวช การบวชที่แสนยาก บวชหัวใจมันยากกว่า การบวชหัวใจ ทำใจให้เป็นธรรมยิ่งยากเข้าไป การบวชมีอุปชฌาย์ สงฆ์ ๑๐ องค์ยกเข้าหมู่ เวลาบวชหัวใจจะให้ธรรมจักร จักรมันจะทำใจให้เป็นอริยสงฆ์ เป็นสงฆ์ที่แท้จริงในหัวใจ มันยากกว่านี้ ยากกว่านี้เพราะอะไร เพราะเวียนเกิดเวียนตายมันไหลไปตามธรรมชาติ ไหลไปตามกระแส

เวลาทวนกระแสกลับมาก ทวนกระแสกลับมากจนเอาจิตนี้พ้นออกจากวัฏฏะ การจะพ้นออกจากวัฏฏะ พ้นออกจากการเกิดและการตาย มันเป็นไปได้ จิตมันมีอยู่ มันต้องเวียนตายเวียนเกิด จะทำลายจิตให้ไม่เกิดไม่ตายไม่ได้ เพียงแต่เกิดดีหรือเกิดชั่วเท่านั้น แต่ธรรมจักร สัจธรรม พอมันทำลายเชื้อไขทั้งหมดแล้ว มันไม่เกิด ไม่เกิดอย่างใด แล้วมันรู้มันเห็นอย่างไร เห็นไหม มันต้อง

รู้จักกิเลส เห็นกิเลส เห็นการชำระล้างกิเลส เห็นการถอดถอนของกิเลส เห็นการถอดถอน เห็นการ
กระทำ นี่คือภาวนามยปัญญา นี่คือมรรคญาณ นี่คือสังขรณ์ที่เราแสวงหา เอวัง